Borçlunun sadaka vermesinin hükmü

[Türkçe — Turkish — تركي]

Muhammed b. Salih el-Useymîn

Terceme : Muhammed Şahin

Tetkik : Ali Rıza Şahin

2013 - 1434

IslamHouse.com

﴿ حكم صدقة المدين ﴾

« باللغة التركية »

محمد بن صالح العثيمين

ترجمة: محمد مسلم شاهين

مراجعة: علي رضا شاهين

2013 - 1434

IslamHouse.com

بسم الله الرحمن الرحيم

Soru:

Borçlunun sadaka vermesi doğru mudur?

Borçludan hangi şer'î haklar düşer?

Cevap:

Sadaka,dînen emredilen harcamalardan ve yerinde yapıldığı zaman Allah Teâlâ'nın kullarına bir iyiliktir. İnsan bundan dolayı sevap kazanır ve herkes, kıyâmet günü sadakasının gölgesinde gölgelenir.Sadaka,kabul şartlarını taşıdığı zaman insan ister borçlu olsun, ister borçlu olmasın Allah Teâlâ tarafından kabul edilir.

SadakanIn kabul şartları şunlardır:

-Sadece Allah Teâlâ'nın rızâsı için olmalı.

-Helal ve temiz kazançtan olmalı.

-Yerinde yapılmalı.

Sadaka, Şer'î delîller gereği bu şartlarla birlikte kabul edilir. İnsanın borçlu olmaması şart değildir. Fakat borcu elindeki bütün malını kapsayacak kadar büyük

olduğu zaman ödemesi üzerine farz olan borcu bırakıp da sadaka vermesi hikmete uygun ve akıllı bir davranış değildir. Oysa sadaka farz değil, menduptur. Önce farzı yerine getirmeli, sonra sadaka vermelidir. İlim ehli, bütün malını kapsayacak kadar borçlu olan kimsenin sadaka vermesi konusunda ihtilâf etmişlerdir.

Bazılarına göre bu kimsenin sadaka vermesi câiz değildir.Çünkü bu,alacaklısına zarar vermek ve zimmetini bu ödemesi gereken borçla meşgul bırakmak demektir.

Bazılarına göre ise câizdir, fakat evlâ olana aykırı davranmaktır. Yani önce borcunu ödemesi, daha uygun bir davranıştır.

Her halükârda borcu, elindeki bütün malını kapsayan kimsenin borcunu ödeyinceye kadar sadaka vermesi ona yaraşmaz. Çünkü farz, nâfileden öncedir.

Borcunu ödeyinceye kadar borçlunun muaf tutulduğu şer'î haklara (yükümlülüklere) gelince:

Bunlardan birisi hacdır.Borçlu bir kimsenin,borcunu ödeyinceye kadar hac onun üzerine farz değildir.

Zekâta gelince, âlimler borçludan zekât düşer mi, düşmez mi? ihtilâf etmişlerdir.

Kimi ilim ehline göre ister zâhiri mallar olsun, ister zâhiri olmayan mallar olsun, borcun karşılığı olan kısımdan zekât düşer, yani borcu kadar olan kısmın zekâtını vermez.

Kimine göre ise, borcu kadar kısmından da zekât düşmez, aksine borcu nisabı eksiltse bile elinde olan malının tamamının zekâtını vermesi gerekir.

Bazı ilim ehli ise malları ikiye ayırmış ve şöyle demiştir:

Eğer nakit ve ticaret eşyası gibi görünmeyen ve müşahede edilmeyen bâtıni mallar ise borç mukabili olan kısmından zekât yükümlülüğü düşer. Eğer hayvan ve toprak mahsulleri gibi zâhiri mallar ise, zekât yükümlülüğü düşmez.

Bana göre doğru olan görüş şudur:

Mâl, görünen olsun veya olmasın, zekât yükümlülüğü düşmez ve elinde zekâtı gerektirecek kadar malı

olan herkesin borçlu dahi olsa zekâtını ödemesi gerekir. Çünkü zekât mala âit bir yükümlülüktür.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿ خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَوٰتَكَ سَكَنٌ لَّهُمْ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾ ﴾

[سورة التوبة الآية: ١٠٣]

"Onların mallarından,onları kendisiyle arındıracağın ve temizleyeceğin bir zekât al ve onlara duâ et. Cünkü senin duân onlar için sükûnettir (onların kalplerini yatıştırır)**. Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir."**[1]

Allah Teâlâ, farzlığın yeri olarak malı göstermiştir.

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de Muaz b. Cebel'i Yemen'e gönderirken ona şöyle emretmiştir:

((إِنَّكَ تَأْتِي قَوْماً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَادْعُهُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، وَأَنِّي رَسُولُ اللهِ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا

---

[1] Tevbe Sûresi: 103

لِذلِكَ ، فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللهَ قَدِ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ
فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيلَةٍ ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ ، فَأَعْلِمْهُمْ أنَّ اللهَ
قَدِ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ فَتُرَدُّ عَلَى
فُقَرَائِهِمْ ، فَإنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ ، فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ ،
وَاتَّقِ دَعْوَةَ المَظْلُومِ ؛ فإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَها وَبَيْنَ اللهِ
حِجَابٌ((4)))) مُتَّفَقٌ عَلَيهِ .

"(Ey Muâz!) **Şüphesiz ki sen, ehli kitap'tan olan insanların yanına gidiyorsun.Yapacağın ilk iş, onları Lâ ilâhe illallah'a ve benim Allah'ın elçisi olduğuma îmân etmeye dâvet etmek olsun. Bu konuda itaat ederlerse, onlara Allah'ın kendilerine gündüz ve gece olmak üzere her gün beş vakit namazı emrettiğini bildir. Bu konuda itaat ederlerse, Allah'ın kendilerine, zenginlerinden alınıp fakirlerine iâde edilmek üzere zekâtı farz kıldığını onlara bildir. Bu konuda itaat ederlerse,** (zekâtlarını toplarken) **sakın mallarının en iyilerini seçip alma. Mazlumun bedduâsından sakın.**

Çünkü mazlumun bedduâsıyla Allah arasında bir perde yoktur (mazlumun bedduâsı reddolunmaz)**."**[1]

Kitap ve sünnetten bu delillerle konu aydınlığa kavuşmuş bulunmaktadır.Buna göre zekât ile borç arasında bir çelişki yoktur. Çünkü borç zimmette farzdır, yani kişinin kendisine âit bir yükümlülüktür. Zekât ise malda farzdır,mala âit bir yükümlülüktür.O halde bu ikisinden her biri diğerinin yerinde değil, kendi yerinde farzdır. Aralarında bir çelişki ve çatışma yoktur. O zaman borç, sahibinin zimmetinde varlığını devam ettirir, zekât da varlığını malda devam ettirir, mal sahibi her halükârda bu zekâtı malından çıkarıp verir.

[1] Buhârî, Kitâbu'z-Zekât, "Zekâtın Farziyeti Babı", hadis no: 1395. Müslim, Kitâbu'l-Îmân,"Kelime-i Şehâdete ve İslâm'ın Emirlerine Dâvet Babı", hadis no: 19. Hadis, Buhârî'de bu lafızla geçer.